

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwın kəm noanol rəha Isrel

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətəən nərgin e naoa. Etəm təməte təməsəplanən İesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwır o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan İesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nıkilat təht məmə Pol təməte, məto nıkitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəupən nərgin, məto nərgin tikə e naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo İesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wırən nəukəti Namnusən Təwır.

?Nəməğəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkın netəm Isrel itəm koatahatətə e İesu Kristo. Nıkilat təpou ron. Təwır məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nıpahrienən, kən İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nıkilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis

taprækis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən mın nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmın mın əm rəha natimnat mın itəm Iesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprækis-in natimnat rafın, tahmen-pən e ien mın, ne nagelo mın, ne Moses, ne Aron ne pris mın. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwır pık taprækis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nıpahrienən məto-inu natimnat rafın rəha Oltesteman təmuwa mol nıpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nımısən rəhan in tahmen əm məmə otos-irækis nolən rat mın rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgın kəm itat

¹ Aupən ikın, Uhgın təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tipıtət mın e nian tepət ne suatıp pısın pısın mın.

² Məto roiu əh, kınotegu-pən e namnun nian,† kən tınatəghat ətuatıp əm kəm kitat e Nətın, itəm in təmıləs-ıper məmə otərəməərə e nautə rafın rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətın əh, in təmol natimnat rafın e nətueıntən.§

³ Nəti Uhgın in nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəha Uhgın.* In təməru ətuatıp rəhan tata e natimnat rafın.† In tatəmık ətain natimnat rafın e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmımıs rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat

* **1:1:** Hip 2:2 † **1:2:** 1 Pita 1:20 ‡ **1:2:** Sam 2:8 § **1:2:** Jon 1:1-3; Kol 1:16 * **1:3:** Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † **1:3:** Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ **1:3:** Kol 1:17

mīn, § kən in tatəpələh e rəhn matip kig, ikin rəha nepətən ne nisaiiən, e nego e neai.*

Nəti Uhgīn u, in ilis taprəkis-in nagelo mīn

⁴ Tol nəhlan, Uhgīn təmīləs-ipər rəkis Nətīn u, kən in ilis taprəkis-in nagelo mīn, tahmen-pən məmə nəriḡ u itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərgīlat rafin.†

⁵ Uhgīn təməsən aḡin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,
“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgīn təməsən aḡin-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,
kən ik onəkuwa nətik.”

Məto in təməghat nəhlan kəm Iesu. §

⁶ Məto e nian Uhgīn tahl-ipa Nətīn itəm təmaupən maiir* tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

“Pəs rəhak rafin nagelo mīn,
nīpīnəḡilat taru nisip e nisaiiən, motənwiwi in.”

⁷ Nian Uhgīn tatəghat-in nagelo mīn, in tatən məmə,

“Io emol rəhak nagelo mīn
ilat kotahmen e nīmətag itəm tətən ikin mīn rafin,
matol rəhak wək.

§ **1:3:** Taet 2:14 * **1:3:** Fil 2:5-11; Kol 1:15-18. † **1:4:** Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ **1:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13

§ **1:5:** Mat 3:17 * **1:6:** Katən məmə in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian mīn. Katəghat-in nəhlan Iesu, məto-inun in təmaupən matig, uarisig natimnat mīn rafin (Əplan mīn Kolosi 1:15). Tol nəhlan, kən natimnat rafin mīn, in rəhan əm. Tatos nepətən ne nisaiiən nəhlan tahmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29.

Ilat iolwæk mīn rəhak, tahmen e niġəm.”†‡

⁸ Məto təmatəghat-in Nətin kən matən məmə,
“Uhgīn, rəham nərəməərəən otətətig lilin, namnun
tikə.

Kən nətuatipən in nəlnal rəha nərəməərəən rəham.

⁹ Ik nəmolkeike əm nətuatipən
kən metəhau nolən eko-eko mīn.
Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgīn,
io emələhəu aupən ik, kən ik ilis e ik mīn neen.
Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəgətun məmə ik
kig,

matol nīkim tagien taprəkis-in ik mīn neen.”§

¹⁰ Kən Uhgīn tatən-ipən mīn kəm in məmə,
“Tərəməərə, e nətuounən, ik nəmol nətueintən u,
mol in təskasik.

Kən e nelməm atip əm,
ik nəmol natimnat rafin itəm kotətig e neai.

¹¹ Natimnat mīn u rafin, ilat okəpanotikə,
ilat okotoas tahmen e nīməhan itəm təməmnəmīt,
məto ik nətatig lilin əm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,
tahmen əm məmə etəmim təmaiuaiu rəhan
nīməhan.

Ik onakəuhlin natimnat mīn u,
tahmen e etəmim təmīkis rəhan nīməhan,
məmə in otətəut-in in pīsīn.

Məto ik, nəkətətig lilin əm nulan,
kən okol nəsimisən nian kit.”†

¹³ Uhgīn təməsən-ipən aġin-əhən kəm nagelo kit
rəhan məmə,

† **1:7:** Sam 104:4 ‡ **1:7:** Nīmətag ne niġəm kəmueia nian Uhgīn
təmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § **1:9:** Sam 45:6-7 * **1:11:**
Aes 34:4; 51:6; Nol Əpən 6:12-17 † **1:12:** Sam 102:25-27

“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne
nisiailən,
kən matəsahgin.

Pəs io ekos-iəhau rəham tikimīr mīn,
mol ilat kotahmen e nīməhan kit itəm nateguafəl
nelkəm lan.”‡ §

¹⁴ Məto nagelo mīn, ilat iolwək mīn əm. Nagelo
mīn, ilat narmīn mīn itəm Uhgīn təmah-l-ipa məmə
okoatehm netəmim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-iəhauən itəm o nuwinən e naiəh

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat
okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat kəmotəto,*
məmə naiəh rəha nitəhəi təsiləsən kitat.

² Nəghatən† itəm nagelo mīn kəmoatən-iarəp‡ in
nīpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpīnən o
nətgəhlən Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən.

³ ? Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan mo-
tagim okəmə kitat kotol nat əpnəpīn əm e nos-
megəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən u, itəm
Iərəmərə təmaupən mən-iarəp, kən netəm mīn u
itəm kəmotəto, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in
nīpahrienən. §

⁴ Uhgīn təmatig mol mīn nəfigəmən o nəghatən əh
e nolən nəmtətin mīn, ne natimnat mīn itəm narmi

‡ **1:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimīr mīn
ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən
nīpətīn u məmə, “Oekol ik ilis agīn taprəkis-in rəham tikimīr mīn.”

§ **1:13:** Sam 110:1 * **2:1:** Rom 11:22 † **2:2:** Nəghatən u
tatəghat-in, in Lou rəha Moses. ‡ **2:2:** Wək 7:53 § **2:3:** Hip
10:28-29; 12:25

netəmim tatiwig ron, ne nat pispis mīn, ne nos-
ipamən nəsənənən mīn rəha Narmīn Rəha Uhgīn o
nolən wək.*

Iesu təmuwa mahmen e pian mīn

⁵ Nagelo mīn okol kəsotərəmərəən e nətueintən
itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.†

⁶ Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,
“Etəmim in nat əpnapīn əm,
məto ik, nīkim tatəht in, ik nəsaluinən,
kən ik natehm wīr nəti etəmim.‡

⁷ E nian əkuəkīr əm itəm ik nəmos-iəhau in, teiuaiu
ləhau e nagelo mīn,
kənu mos-ipən nərəmərəən ne nepətən ne nisaiiən
kəm in.

⁸ Kən ik mos-ipən nepətən məmə in otərəmərə e
natimnat rafin.”§ *

Roiu əh, tatən məmə, “natimnat rafin,” nīpətīn
un məmə Uhgīn təsapəsən nat kitīəh ne məmə
etəmim təsərəmərəən lan. Məto kitat kəsotehmən
əh natimnat mīn əh kotuwa.

⁹ Məto nat kitīəh kitat kəmotehm, inu Iesu, itəm
“e nian əkuəkīr əm nəmos-iəhau in teiuaiu ləhau
e nagelo mīn” kən roiu əh “kīnos-ipən nepətən ne
nisaiiən kəm in” məto-inun in təmos nahməən
mīmīs o kitat. Əwəh, e nəwīrən rəha Uhgīn, Iesu
təmīmīs o netəmim rafin e nətueintən.†

¹⁰ Uhgīn təmol natimnat rafin məto-inun in
təmolkeike mihin, kən natimnat rafin kotatīg-pən
e nelmīn.‡ Kən təwīr agīn məmə Uhgīn təmol Iesu

* **2:4:** Mak 16:20 † **2:5:** Netəm Isrel ilat koatən məmə
nīpahrienən məmə nagelo mīn ilat koatərəmərə roiu ikīn mīn rafin
e nətueintən; Dut 32:8. ‡ **2:6:** “nəti etəmim,” inu Iesu. § **2:8:**
Sam 8:4-6 * **2:8:** Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † **2:9:** Fil 2:8-9
‡ **2:10:** Rom 11:36

u, təmaupən mohatip nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nahməən e nimisən, məmə in tətuatip agin§ o nəmikən nenəti Uhgın mın tepət kotuwın katig e nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəhan.*

11 Iesu in tatol rəhan netəmim kotasim, məmə rəha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tikə.† Kən Iesu ne rəhan mın netəmim, rəhalat tata kitiəh əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulisən məmə otaun-in ilat u məmə pian mın ne winin mın.‡

12 In təmən-ipən kəm Uhgın məmə,
 “Io oekən-iarəp ik kəm piak mın ne winik mın ne natimnat mın itəm ik nəmol.
 Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfiminən asol e niganəmtilat.”§

13 In tatən mın məmə,
 “Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgın.”*
 Kən matən mın məmə,
 “Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgın təmos-ipa kəm io.”†

14 Nisualkələh mın əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nipətilat ne nitalat əh-ikin. Ilat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təməkəike muwa e nətueintən mos nipətin ne nitan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.‡ Təmol nəhlan məmə in otimis, kən nimisən rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha İərmis, itəm tətaskəlim nəsanənən rəha nimisən.§

§ 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * 2:10: Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17 † 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8

15 Məto-inu netəmim koatəgin nımısən.* Nəginən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat nian rafin, təhmen əm məmə ilat slef mın. Məto İesu in təmimis məmə otiuw rəkis netəm mın u, məmə sənəmə ilat slef mın. In təmikis ilat.

16 Kotitun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo mın, məto in təmasitu e noanol mın rəha Epraham.†

17 İesu təike mos nıpətın ne nıtan nəhlan, məmə in otuwa mol təhmen e pian mın e nolən mın rafin,‡ məmə in titun nasəkitunən§ kitat, kən koatəgile lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun məmə in pris asol ağın pahrien, tatol wək rəha Uhgın, kən məmə in otılpin neməha rəha Uhgın.

18 Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən İesu titun nasituən elat, məto-inu in mın, in tınəto tərət rəkis nian Setan təmos-ipən-os-ipən kəm in.*

3

İesu in taprəkis-in Moses

1 Piak mın ne wınik mın, Uhgın tinaun-in* kələh kitat mın itəmat o nuwınən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu İesu tətəsitə nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pik İesu əh, in aposol kən in pris asol ağın rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp.

2 Uhgın təmiləs-ipər İesu məmə in otol wək u, kən in təmol nəwia Uhgın e natımnat rafin, təhmen

* 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28

e Moses aupən təmol nəwia Uhgïn e rəhan wək rafin, məmə in otatehm wır nimə, inu netəmim rəha Uhgïn.†

³ Ilau kərən kətioal nəwia Uhgïn, məto etəm təmiləkin nimə, netəmim koatiləs-ipər nərgïn ron taprəkis-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kitiah əm, tətuatip məmə Uhgïn otiləs-ipər Iesu taprəkis-in Moses.

⁴ Kən nimə mın rafin, netəmim koatiləkin, məto Uhgïn in təmiləkin natimnat rafin itəm tətatig.

⁵ Moses in iolwək kit e nıpəgnoa nimə rəha Uhgïn, itəm tatol nəwia Uhgïn, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhgïn. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhgïn otəpanəgətun.

⁶ Kristo, in mın tatol nəwia Uhgïn. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətın, kən tatos nepətən o nərəməərəən e rəhan nimə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik‡ o nat un itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən nıpahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nimə.§

Oatehm məha-məha itəmat mın e nahatətəən rəhatəmat

⁷ Nəghatən u inu, Narmın Rəha Uhgïn təmən e Naoa Rəha Uhgïn məmə,

“Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,

⁸ məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,

tahmen e tipitəmat mın ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgïn,

† 3:2: Nam 12:7 ‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

nian ilat kəmoatek asgəwɪn Uhgɪn e ikɪn taruən-
aruən ikɪn.*

⁹ Ikɪn əh, tɪpɪtəmat mɪn kəmotəkəike kəm io məmə
okotəplan rəhak nəsanənən,
nat əpnəpɪn ilat kəmotəplan pəp natɪmnat mɪn
itəm emol o nup foti.†

¹⁰ Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,
‘Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.
Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

¹¹ Neməha təmöl io,
kən ekos noanawil kit mən məmə,
‘Ilat okol kəsotuwinən e ikɪn katos namegən ron io
ikɪn.’ † §

¹² Piak mɪn ne wɪnɪk mɪn, oatehm wɪr itəmat mɪn
o nat u. Otol məmə nɪkɪtəmat atɪp otəsəratən kən kit
təsapəsən nahatətəən, mol məmə nəkotəuhlin-pən
itəmat isəu o Uhgɪn itəm tatəmegəh.

¹³ Uhgɪn təmən “Roiu əm,” kən nian u “roiū”
tətatɪg əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike moatəghat roiū
kəm itəmat mɪn, moatehm məha-məha itəmat mɪn
nian rafin, məmə nolən rat otəseiūə-inən itəmat kit
mol rəhn-kapə təkaskɪk o Uhgɪn.

¹⁴ Məto-inu okəmə kitat kotətul tɪmtɪm
mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhgɪn
təkaskɪk miəkɪs, təhmen əm məmə inu
kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun
məmə kitat kɪnoatos kələh natɪmnat mɪn rəha
Kristo.

¹⁵ Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən,
“Roiū əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian
məsotolən rəhatəmat-kapə təkaskɪk pɪk,

* **3:8:** Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † **3:9:** Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36

‡ **3:11:** Nam 14:21-23 § **3:11:** Sam 95:7-11

tahmen e tipitamat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgın.”*

¹⁶ ?Kən pah min un itəm kəmotəto pap nəwia Uhgın, məsotolən? İlat un Moses təmit-irəkis ilat İjip.†

¹⁷ ?Pah min un kəmotol Uhgın neməha tol o nup foti? İlat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis moatəməhl əpnapın əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡

¹⁸ ?Kən pah min un Uhgın təmatəghat kəm ilat, matos noanawıl məmə ilat okəsotuwınən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian.§

¹⁹ Kən kitat koatəplan məmə kəməsegəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

4

Ikin katos namegən o Uhgın ikin

¹ Məto kitat u, Uhgın təməni-əkis rəkis məmə kitat kotitun nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgın məmə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh.

² Məto-inu kitat kınotəto rəkis namnusən təwir məmə Uhgın təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasituən elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətəən lan.

* **3:15:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † **3:16:** Nam 14:1-35 ‡ **3:17:** Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § **3:18:** Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11

³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwɪnən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm mɪn u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgɪn təmən məmə,

“Neməha təmöl io, kən ekos noanawıl kit, mən məmə,

‘İlat okol kəsotuwɪnən ikin katos namegən ron io ikin.’ ”*

Təmən nəhlan, nat əpnəpɪn məmə tɪnöl əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən.

⁴ Kitat kotitun məmə tɪnöl əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Nəoa Rəha Uhgɪn in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmöl nətueintən, kən e nian sepɪn lan, Uhgɪn təmameg e rəhan wək.”†

⁵ Məto ikin mɪn neen e Nəoa Rəha Uhgɪn, Uhgɪn tatən məmə, “İlat okol kəsotuwɪnən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgɪn ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwɪn ikin. Məto netəm mɪn u əupən itəm kəmotətəo nənusən təwɪr, ilat kəmotəmɪk-ərəpən-in nuwɪnən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwɪa Uhgɪn.

⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgɪn təmələhəu mɪn nian kit mɪn o nuwɪnən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgɪn təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwɪan məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pɪk.”§

* 4:3: Sam 95:11; Hip 3:11 † 4:4: Jen 2:2 ‡ 4:5: Sam 95:11

§ 4:7: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8

⁸ Nikitəmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwin Kenan, kənu Uhgın okol təsən minən məmə otələhəu nian kit min məmə in nian rəha nuwinən imə ikin katos namegən ron ikin.†

⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pisin kit min, nian əh-ikin tətətig əh o rəhan netənim məmə okotuwın motos namegən, e nolən kitəh əm itəm Uhgın təmameg mihin e rəhan wək min aupən, e nian rəha Sapat.

¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, təhmen əm e Uhgın itəm təmameg e rəhan wək aupən.‡

¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwın imə motos namegən u. Təsəwirən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın,§ in tatəmegəh məsanən mitəhləpik e wək rəhan.* Kən in təhmen e naip tasilə e nikalin kərən mil.† In titun nətarerəhən matəplan nətəligən min ne nikin pisin pisin min e netənim, təhmen əm e naip itəm tatətarerəh matəplan ikin tatilpın min ikin e nikilkilitəm ne nəhau imə ağin. In tətakil nətəligən min ne nolən anion min e nikitəm.‡

* **4:8:** Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u Iesu, nərgilau təhmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. † **4:8:** Dut 31:7; Jos 22:4

‡ **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 § **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 * **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 † **4:12:** Efes 6:17 ‡ **4:12:** 1 Kor 4:5

13 Uhg'in tatəplan natimnat rafin e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kītalkin-ıtalkin katepik, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafin agin natimnat itəm kəmotol kəm Uhg'in u inu. §

Iesu in təmuwa pris asol agin itəm təwir maprəkis, məto-inu in Uhg'in pap, məto təmuwa etənim

14 Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlīm-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kīnoatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agin kit rəhatat in iaħgin. Inu Iesu, Nəti Uhg'in, itəm tīnuw'in rəkis imə e nego e neai.*

15 Məto-inu rəhatat pris asol agin, in Pris kit itəm tatəto wīr nīkitat, matəto wīr otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natimnat rafin itəm tatek asgəw'in kitat e nəmegəhən, natimnat kitiaħ mīn əm, kīnotek asgəw'in rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agin, in tīnitun rəkis rəhatat nəpouən mīn. † Məto nat kitiaħ əm un, in təsolən nat tərət kit.

16 O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuəhkīr o jea rəha kig‡ u, tətawte-in rəhan nəwīrən

§ 4:13: Nol Əpən 2:23 * 4:14: Hip 7:25 † 4:15: Hip 2:17

‡ 4:16: Jea rəha kig u, in Uhg'in tatəpələh ikin, kən matərəməə, məto o natimnat mīn itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e İkin Katilpin Neməha rəha Uhg'in İkin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). İkin əh inəh, itəm Uhg'in tətasəkītun kənu matəhlman nəwīrən rəhan ikin kəm itat kən mətəfəl rəkis nolən rat mīn rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaiu otat, kən təmərəkīn-rəkīn rəhan neməha.

kəm kitat. Kən ikın əh, in otasəkitun itat, kən mos-
ipa nəwırən kəm kitat e nıkin agien, e nian rəha
nəratən otuwa otat. §

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun
suah kit kən matıləs-ipər in məmə otuwa pris asol
agin, məmə in suatıp rəha netəmim okotuwın o
Uhgın. In suatıp rəhalat o nos-ipənən natimnat
kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən
rat mın.* ² Roiu əh, məto-inu pris asol agın u in
etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim, †
nat əpnəpın məmə ilat kotəruru agın nat itəm
təuatıp, ilat kotagım rəkis e suatıp, məto-inu in
mın, in təsahmənən, in tatol təfagə rat‡ nian tepət.

³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian
rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan
atıp təfagə, kən matig mol mın rəha netəmim mın. §

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha
pris asol agın, matıləs-ipər atıp in. Kəpə, Uhgın
otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol
wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin
Eron aupən.* †

⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atıpən in
məmə in pris asol agın. Məto Uhgın in təmitəpun,
kən mən-ipən kəm in məmə,
“Ik nətik.

§ **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * **5:1:** Hip 2:17;
7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 ‡ **5:2:** Hip 4:15; 7:28 § **5:3:**
Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * **5:4:** Hip 5:1-4 koatəghat-in
ətuatıp wək itəm pris asol agın mın kəmotol aupən, muwa mətoarus
nian netəm Rom kəmotərəkin Nimə Rəha Uhgın e nup fote tinuwın
rəkis uarisig Iesu təpanimis. † **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

⁶ Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgın, § in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən, * †
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwın matuwın namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u,
in tatəfak kəm Uhgın, matətapəh-in nasituən,
mətasək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgın tatos
nəsanənən o nosmegəhən in e nimisən. Kən in
təmatisiai-in Uhgın, kən matol nəwian, ‡ kən o nat
u, Uhgın təməto in. §

⁸ Nat əpnapın məmə Kristo in Nəti Uhgın, məto in
təməto nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu,
təmol in titun wır nıpəti nolən nəwia Uhgın, *

⁹ kən təmuwa etəm ətuatip rəha nolən wək rəha
pris asol ağin rəhatat. Kən in təmol suatip o nos-
megəhən liliñ rəhan netəm min u koatol nəwian,
matos wır ilat, matuwın matuwın namnun tikə.

¹⁰ Kən Uhgın təmos-ıpən nərig u kəm in, məmə
in pris asol ağin tahmen əm e suah u Melkisetek
aupən. †

¹¹ Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ıpınə
kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol ağin tahmen e
Melkisetek. Məto tiəkis pik o nən wırən ilat rafin

‡ 5:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § 5:6: Sam 110:4 * 5:6:
Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † 5:6: Melkisetek
(Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nıpətin u, Nəməlinuən) kən
in pris rəha Uhgın Ilis Pik. In təmətatig e nian rəha Epraham. Kristo
in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne in kig min. Məto noanol
rəha Eron min, ilat pris min əm, məto sənəmə kig min; Hip 7:2.

‡ 5:7: Luk 22:42 § 5:7: Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46

* 5:8: Fil 2:6-8 † 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6

kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətoən nat kit kən mītun.

¹² Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwir məmə itəmat ninotuwa rəkis iəgətun min rəha nəghatən rəha Uhgīn. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəgətun min itəmat, tətouun min e nəukətīn nəghatən min rəha Uhgīn. Nīpahrienən u, itəmat nīnotahmen-in rəkis nunən nagwənən əskasik min, məto nəkotahmen əm məmə kətapinahin əh itəmat.‡

¹³ Məto e netəm min u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətig, itəm koatəkəku əh, kəsotenatig wīrən əh o nītunən nəgətunən min rəha nolən ətuatip.

¹⁴ Məto nagwənən əskasik in nīgī netəm rəhalat nītunən tīnimətə rəkis, itəm kəmotiww rəhalat nətəligən o nītunən natimnat pīsīn pīsīn min itəm tətuatip ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwir,§ in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwir məmə kitat okəsotəgətun minən nəukətī* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwīn məmə okotimətə e İesu Kristo. Kitat kīnotəuhlin rəkis kitat e nolən min itəm kotitun nit-ipənən item e nīmīsən.† Kitat kīnotahatətə rəkis e Uhgīn. Tahmen əm məmə kīnotafəl rəkis nəme nīmə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nīmə.

² Kitat kīnotitun rəkis nəgətunən min rəha nolən pīsīn pīsīn min rəha naikuasən, kən minotitun rəkis nəgətunən min rəha nələhəu-pənən nelmītəm

‡ 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19 * 6:1: Hip 5:12 † 6:1: Hip 9:14

e rəhn-kapə etəmim, o nəfakən lan. Kən kitat kinotitun rəkis məmə kitat okotətul mīn e nīmīsən, kən motitun mīn məmə Uhgīn otakil netəmim, kən mos-ipən nalpīnən lilin rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat mīn u, kitat kinotəghat-in rəkis, təsəwīrən məmə kitat koatisimatip e nəghatən kitīəh mīn əm nian rafin.

³ Tol nulan məmə okəmə Uhgīn təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kinotimətə rəkis.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmim itəm kəmotuwa o Uhgīn məto roiu kinotapəs Uhgīn motəuhlin mīn məntaalat o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotehm nəhagəhagən,‡ kən kinotun asgəwīn rəkis noan e nego e neai itəm Uhgīn tatos-ipa,§ kən mīnoatitun məmə in təwīr, kən mīnoatos rəkis o Narmīn Rəha Uhgīn.*

⁵ Kən ilat u, netəm kinotun asgəwīn rəkis məmə nəghatən rəha Uhgīn in təwīr,† ilat kinotətə rəkis nəsanənən rəha nərəmərən rəha Uhgīn itəm otəsuwəhən tuwa.

⁶ Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalat o Uhgīn, suatip kit tikə mīn məmə okotəuhlin-pa mīn ilat o Uhgīn.‡ İlat kəmotərəkīn atip əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kinotəht-ipən mīn əm Nəti Uhgīn e niğ kəməluau, moatīləs-ipər mīn e niğanəmti netəmim, kən ilat kīnoatol mīn mīlə lan, moatərəkīn.

⁷ Nīkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wīr nuhuən itəm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan niği netəm

‡ 6:4: Hip 10:32 § 6:4: Efes 2:8 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8 ‡ 6:6: 2 Pita 2:21

mīn un, koatol wək ikīn. Uhgīn nīkin tagien pīk ron, kən nəwīrən rəhan tətatiġ lan.

⁸ Məto nīməptən rat itəm təsosən nat wīr tepət lan, kən iapīl-iapīl ne kīras əm katuəwiə lan. Nəptən əh tīnəsəwīr mīnən o nat kit. Tīnətaiu əm o nərəkinən. E namnun, nīgəm otus natimnat itəm kotatiġ lan.

⁹ Piak mīn, nat əpnapīn io iatəġhat nulan kəm itəmat, məto ekītun wīr məmə itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekītun wīr məmə itəmat noatos natimnat mīn u itəm təwīr maprəkīs, itəm Uhgīn təmos-ipīnə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat.

¹⁰ Uhgīn okol təsaluinən rəhatəmat wək mīn nəmoatol məto-inu Uhgīn rəhan nolən tətuatip əm nian rafīn. Kən okol in təsolən nat əpnapīn e nolən wīr rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim. §

¹¹ Itimat ekotolkeike məmə itəmat rafīn nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwīn e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagiġ lan.*

¹² Itimat esotolkeikeən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən† rəha netəm mīn un itəm kotaiu aupən. Ilat kotahatətə əskasīk e Uhgīn kən moatol rəhalat nətəliġən kaifəməh.‡ Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kīnotos rəkīs natimnat itəm Uhgīn təmən-iəkīs məmə rəhalat. §

Rəhatat iagke tətatiġ e nego e neai

§ 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36

13 Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgın təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgın təmöl nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə min məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin min rafin. Tol nəhlan, Uhgın təmos noanawil atip əm e nərgin, matən məmə,*

14 “Io oekəhlman rəhak nəwirən kəm ik, iahgin. Io oekol rəham noanol otuwa tepət tepət.”†

15 Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəsağın matuwın matuwın, mətoarus nian in təmos natimnat min un itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in.‡

16 Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit rəhan,§ kən noanawil u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfigəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu minən ron.*

17 Uhgın təmos noanawil e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm min un itəm okotos natimnat min itəm in təmən-iəkis,† ilat okotitun wır məmə rəhan nalpəkəuən, okol təsəuhlinən nian kit.‡

18 Uhgın tatos noanawil nəhlan məmə otıləs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kinotiet rəkis motağim kən moatahgıl-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlīm-

* **6:13:** Jen 22:16 † **6:14:** Jen 22:17 ‡ **6:15:** Jen 21:5 § **6:16:** E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne winin ne. Məto netəm Isrel aupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu minən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təskasik. * **6:16:** Eks 22:11 † **6:17:** Rom 4:16 ‡ **6:17:** Nam 23:19; Taet 1:2

iækis nolən əh itəm Uhgın tinos-ipa rækis kəm itat, məmə kitat okotagile əskasik e nəniækisən mın rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsuaühlinən nian kit, məto-inu Uhgın, təseiuəən nian kit.

¹⁹ Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natımnat mın əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke kit itəm tətaskəlīm wır rəhatat nəmegəhən,§ məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rækis mınən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tınatig rækis əpəh imə e İkin Tasim Agın İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nıməhan imə-pən ikin.*

²⁰ İkin əh, İesu tınuwın rækis ikin rəhatat lan, məmə oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rækis pris asol agın‡ tahmen əm e pris u Melkisetek§ aupən, kən in otatos wək u nian rafın, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
Kig rəha Nətuatipən,
Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgın İlis Agın*

¹ Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha Uhgın u İlis PİK Agın. Aupən, nian Epraham təmuwın e nəluaginən ilat kig mın, kən in təmol win elat. Kən in mınitəlig mınatuwa. Melkisetek, in təmatuwın məplan Epraham e

§ 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14
‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16 * 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1:
Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh,
Salem, nıpətın u “nəməlinuən.”

suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhg̃in otəhlman nəw̃irən kəm Epraham.

² Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat m̃in itəm təm̃ol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, ñipəti nərg̃in un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərg̃in kit m̃in u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, ñipət̃in u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.”

³ Naoa Rəha Uhg̃in təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol m̃in. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təm̃imis lan. Tahmen əm məmə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhg̃in u, in pris lilin kit‡

⁴ Ñikim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnap̃in məmə t̃ip̃itat u Epraham in etəm-iasol, məto in təmətsiai-in p̃ik Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol m̃in əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. §

⁵ Kitat kotitun məmə, e nup m̃in rafin, netəm Isrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol m̃in rəha Lifae, ilat u pris m̃in, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhg̃in tatən mihin. Nat əpnap̃in məmə pris m̃in əh, ilat noanol m̃in rəha Epraham, məto netəm iməlat ikin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat.

⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait m̃in u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhg̃in məmə otəhlman nəw̃irən rəhan* kəm Epraham u, Uhg̃in təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in.

‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4: Jen 14:20 * 7:6: Jen 14:19,20

7 Kæn tætuatip agin mæmæ etæmim itæm tatos nærig asol otæfak mæmæ Uhgîn otæhlman næwîræn tatuwîn e etæmim itæm læhau æm lan.

8 Kæn pris mîn u itæm koatos tait u, ilat netæmim æm, itæm okæpanotimis. Mæto Melkisetek u, in tatos tait, katæn mæmæ in tatæmegæh.†

9 Epraham tæmatætou ræhan tait tatuwîn kæm Melkisetek nulan, kæn kitun nænæn mæmæ Lifæ u, etæm tatos tait ræha netæm Isrel, in mîn tæmos-ipæn tait kæm Melkisetek.

10 Mæto-inu nian Melkisetek tæmæplan Epraham, Lifæ tæmæsairæn æh. Mæto nian Epraham tæmætou nulan tait tuwîn kæm Melkisetek, in tahmen æm mæmæ ræhan u noanol, Lifæ, in mîn tæmætou-pæn tait kæm Melkisetek, mæto-inun in tinætatiḡ rækis e nipæti ræhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

11 Wæk ræha pris mîn u, kæmotisi-pæn e noanol ræha Lifæ, in næukæti Lou itæm Uhgîn tæmos-ipæn kæm netæm Isrel. Mæto wæk ræha pris mîn u, in tæsæwîræn mahmen.§ Mæto-inu pris mîn u, ilat kæsotahmenæn. Uhgîn tæmægætun mæmæ ilat kæsotahmenæn nian in tæmilæs-ipær pris kit mîn tuwa.* Kæn pris un in tæruru niṣi-pænæn e noanol

† 7:8: Hip 5:6 ‡ 7:10: Nat kîsil kætæhalægætun mæmæ Melkisetek in ilis taprækis-in pris mîn u noanol ræha Lifæ. Kitiæh un, Melkisetek in tæmæsîmisæn, tatæmegæh æh. Kæiu un, tipî Lifæ u Epraham, in tæmatos-ipæn tait ræhan kæm Melkisetek. Kîsil un, Melkisetek tæmæfak-pæn kæm Uhgîn mæmæ otæhlman næwîræn kæm Epraham, mæto sænæmæ Epraham tæmæfak o Melkisetek. § 7:11: Hip 7:18,19; 8:7 * 7:11: Hip 10:1

rəha Lifae ne Eron,† mətō in pris kit tahmen e Melkisetek.

¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nitəpunən pris, kən okəike kəuhlin mīn Lou.

¹³ Otəkəike mol nulan mətō-inun, kitat koatətəghat-in Iərəmərə rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris mīn, itəm koatol wək e olta.

¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə Iərəmərə rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmatəghat-in wək rəha pris mīn, in təməsəghat-in aġin-əhən noanol u.

¹⁵ Mətō təwīr əm, mətō-inu kitat kinotitun məmə pris kit mīn tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek.

¹⁶ In təmuwa pris, mətō sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mīn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə.§

¹⁷ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,
“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən,
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalīn Lou aupən, mətō-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasituən, okol təsolən nat kit.†

¹⁹ Mətō-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pişin kit itəm təwīr

† **7:11:** Lifae in noanol rəha pris mīn, mətō Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol mīn rəhan, katən məmə ilat pris asol aġin mīn. ‡ **7:14:** Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 § **7:16:**

Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * **7:17:** Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † **7:18:** Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ **7:19:** Rom 3:20

maprækis, in tinos nāmeen, mēmə kitat okotələhəu-
pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u,
o nuwinən iuəhkīr o Uhgīn. §

²⁰ Uhgīn tēmən-iəkis mēmə Kristo in otol wək
rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən
təmos noanawil ron, mēmə rəhan nəghatən
otəfigəm. Məto təməsosən noanawil mihin e pris
mīn aupən.

²¹ Məto Uhgīn təmos əm noanawil nian Iesu
təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən mēmə,
“Iərəmərə təmos noanawil kit,
kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən mēmə,

‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,†

matuwīn matuwīn namnun tikə.’ ”

²² Uhgīn təmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu
tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas mēmə
nəniəkisən rəha nasituən in təwīr, maprækis-in
nəniəkisən u aupən. ‡

²³ Aupən, pris mīn ilat tepət, məto-inun kitəh tol
wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nāmeen,
mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm
nulan. Ilat kəsotolən wək lilin.

²⁴ Məto Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat
matuwīn matuwīn namnun tikə, məto-inun,
tətətig lilin.

²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u,
kotilpīn kitat mīn mēmə koatuwīn o Uhgīn, məto-

§ **7:19:** Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * **7:21:** 1 Saml 15:29; Mal 3:6
† **7:21:** Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ **7:22:** Luk 22:20; Hip
8:6; 12:24 § **7:25:** Suatip kit mīn əh-ikin o nənən, mēmə, “titun
nosmegəh agin-əhən.”

inu in tatəmegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgın.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin† itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wır, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai.

²⁷ In tol pisin e pris asol agin min un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol min sakrifais kit min, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmin min.§ Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiah əm† in tahmen moau.

²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris min itəm kəsotahmenən.‡ Məto noanawıl rəha Uhgın, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,§ itəm təwir mahmen agin* o nolən wək u, matuwın namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwir maprəkis-in netəm min un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis† e rəhn matip

* 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1

‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18

‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3

Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisaiian.

² In tatol wək əpəh Ikin Tasim Ikin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgın əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh. §

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol agın mın u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat mın kəm Uhgın, kən moatol sakrifais. E suatip kitiah əm, rəhatat u pris asol agın, in mın otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgın.*

⁴ Okəmə in tətatiğ əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris mın əpəh ikin koatatiğ itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgın, təhmen əm mə inu Lou təmən mihin.

⁵ Pris mın u, ilat koatol rəhalat wək e narmı nimə əm itəm tatasgəwin† natimnat mın itəm tətatiğ e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgın təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wir məmə onəkol natimnat mın u tətuatip təhmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”‡

⁶ Məto roiu, Iesu, pris asol agın u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiah əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən mın itəm kotəwir motaprəkis. §

‡ **8:2:** Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § **8:2:** Hip 9:11,
24 * **8:3:** Hip 9:14 † **8:5:** Kol 2:17; Hip 9:23 ‡ **8:5:** Eks 25:40
§ **8:6:** Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24

7 Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen.

8 Məto Uhgın təməplan nərətən rəha netəmim, kən təmən məmə,
“Nian əh-ikın otəpanuwa,
itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol mın rəha Isrel ne noanol mın rəha Juta.

9 Nəniəkisən rəha nasituən u, in otol pisin agın e nəniəkisən oas rəha nasituən, itəm io emol kəm tıpılat mın aupən, e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis İjip.

Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən, məto-inu ilat kəməsotaskəlīmən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən, kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

10 Kən io, İrəmərə, iatən-iarəp məmə, e nian itəm otəpanuwa, io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol mın rəha Isrel.

Oekos-ipən rəhak lou mın e rəhalat-kapə,

kən oekəte rəkis-pən e nikilat,§

kən io ekuwa mól Uhgın ətuatıp rəhalat,

kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatıp netəmim.*

11 İlat kit okol təsuwınən məgətun netəm iman ikın məmə,

‘İk onakəkəike mıtun İrəmərə u.’

Kən etəmim kit okol təsuwınən mən-ipən nəghatən u kəm pian,

* 8:7: Hip 7:11,18; 10:1 † 8:9: Eks 19:5-6 ‡ 8:10: Rom 11:27

§ 8:10: Lou oas mın u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 * 8:10: Esik 11:20

mæto-inun ilat rafin okotitun io,[†]
 tætuoun e netəm æpnapin min
 muwin mætoarus-pæn netəm koatos nærig asol min.
 12 Mæto-inun, io, ekasakitun ilat o rəhalat nolən
 min itəm tæsətuatip agin-əhən.

Io oekafəl rækis nolən rat min rəhalat,
 kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.”‡ §

13 Nian Uhgın tatəghat-in nənəkisən rəha na-
 situən u, məmə in nənəkisən wi, nipətin u məmə
 nənəkisən rəha nasituən aupən, tinoas minərat.
 Kən nat itəm in tinuwa minoas, tinəsahmen minən,
 kən otəsuwəhən, tikə.

9

*Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e
 nego e neai*

1 Kən e nənəkisən rəha nasituən itəm təmaupən
 matig, ilat okotəike motətəu-pæn suatip ətuatip
 min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha
 nətueintən əm u. 2 Netəm aupən, kəmotiuw Nimə
 Tapolən Asim u,^{*} moatol noan kit əpəh ilugin
 ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən
 lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.[†] E noan əh,
 kəmotələhəu-pæn nat katəhtu-pər lait lan‡ ikin, ne
 tepil kit itəm kəməlin-pər pıret asim min lan. §
 3 Kəmiuwosig nıməhan e noan uarisig, kən noan
 əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”^{*}

† 8:11: Aes 11:9; Jon 6:45 ‡ 8:12: Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip
 10:17; Jer 31:31-34 § 8:12: Hip 10:16 * 9:2: Eks 25:8,9 † 9:2:
 Eks 26:33,34 ‡ 9:2: Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § 9:2:
 Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * 9:3: Eks 26:31-33

⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nipəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən piret u mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən mīn kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgīn təmol təwiə mīn. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuəpin-əpin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* ⁵ Kən ilis e rəhn-mīnat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwoşig nīməlməlilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat mīn u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

† **9:4:** Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ **9:4:** E nian rəha Moses, Uhgīn təmos-ipən piret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § **9:4:** Nam 17:1-10 * **9:4:** Eks 31:18 † **9:5:** Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgīn mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). ‡ **9:5:** Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin, inun, rəhn-mīnat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətətig ikin. Netənim kotəruru nuwīnən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat mīn u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwīnən nian rafin. Nian kitiəh əm e nup kitiəh tatuwīn. Pris asol agin titun nuwīnən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwīn kən təmorautin nita e rəhn-mīnat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgətun məmə netənim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat mīn. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgīn. § **9:5:** Eks 25:17-22; Hip 4:16

6 Nian kəmotəlin wīr rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.*

7 Məto pris asol aġin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Aġin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin.‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan,§ kən matig mol min o nolən rat rəha netənim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. 8 Kən e natimnat min u, Narmīn Rəha Uhgīn tatəgətun məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Aġin Ikin.

9 (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgətun e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgīn, moatol sakrifais lan kəm in,§ natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netənim itəm kotuwa o nəfakən.

10 Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətun əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənimən† ne naikuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nipətitəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netənim, matuwin mətoarus-pən nian Uhgīn otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis aġin-əh

* 9:6: Nam 28:2-4 † 9:7: Lev 16:2 ‡ 9:7: Lev 16:34 § 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15 † 9:8: Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ 9:9: Hip 10:1-2 § 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23 † 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ 9:10: Lev 11:25,28,40

11 Mæto roiu əh, Kristo tinuwa rækis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa. § Kən in təmuwin imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwir təhmīn min, maprækis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgīn təmol.

12 Nian Kristo təmuwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwinən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol mau kitiah əm, kən tahmen, mæto-inun in təsosən nita nəni ne nita nətī kau muwin imə məmə otos-irækis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwin imə, kən in əm təmətou nəmtitat mīkis itat e təfagə rat min. †

13 E nolən rəha nənīəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgīn məmə nīpətīn otaruətuəh, namkimikən tikə lan.

14 Mæto nita Iesu ‡ in tatos nəsanənən asol taprækis-in natimnat min u. § Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmīn itəm tətatiɡ lilin. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nīmīsən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh. †

15 O natimnat min u itəm Iesu təmol, in suatip o nosən nənīəkisən wi rəha nasituən. ‡ Uhgīn

§ 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24 † 9:12: Rom 3:25

‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20

təmaun-in netənim rəhan, kən mən-iəkis kəm ilat məmə natimnat wir mīn u, in rəhalat. Kən natimnat mīn u, okol kəsotikəən nian kit,§ məto okoatatig lilin. Ilat okotos natimnat mīn un, məto-inun nimisən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm mīn un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

16 Okəmə Iesus təsimisən nəhlan, kən rəhan netənim okəsotosən natimnat wir mīn itəm in təmən-iəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nəniəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwīn o suah pīsīn kit, kən suah u in otəkəike mīmīs pitən, kənu nəniəkisən rəhan in otətətig matəmegəh.

17 Nəniəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nəniəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rəkis.

18 O natimnat mīn u, e nəniəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmimis, kən otol məmə nəniəkisən in tatəmegəh mətatig.

19 Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən mīn rafin rəha Lou kəm netənim, kən uarisig lan, in təmos niməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nəti kau ne nita nəni ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netənim mīn.*

20 Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən nəniəkisən rəha nasituən rəha Uhgīn tətətig matəmegəh. Kən itəmat

§ 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8

nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian.”†

²¹ E nolən kitiəh əm, Moses təmorautin-pən nita e Nimə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən.

²² Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tepət, iuəhkir natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nita təsaiuən ron, kən Uhgın okol təsafələn təfagə rat.‡

²³ Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat min u, kotasim. Məto Nimə Tapolən Asim ne natimnat min rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat min əm§ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatatig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nipəti nat agin-əh min, itəm kotatig e nego e neai, nita nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwir maprəkis.

²⁴ Iesu in təsuwinən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netənim əm kəmotol. Nimə əh, in narmi nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto Iesu təmuwin e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgın e niganəmtin.*

²⁵ Kən nian Iesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupən. E nəniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin kən mos nita nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup min rafin. Məto Kristo təmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, təmos atip nitan kən mol sakrifais

† 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5

* 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34

lan mau kitiah əm kən tinahmen.

²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup mīn rafin, tahmen e pris mīn u aupən, in otəkəike mətə nahməən nian tepət tətouon e nian Uhgīn təmol nətueintən. Mətə roiu, kitat kīnotatig e namnun nian, in təmīet-arəpa mau kitiah əm, † məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun.

²⁷ Kitat netəmim, Uhgīn tīnələhəu nian ətuatip rəhatat kitiah kitiah məmə okotimīs lan, mau kitiah əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən mīn.‡

²⁸ E nolən kitiah əm, Kristo təmol atip sakrifais lan, mau kitiah əm, § məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim tepət. * Mətə uarisig, nian otatitəligpa mīn, † in otəsūwa-mīnən o nos-irəkisən təfagə rat, mətə o nosmegəhən netəmim itəm kotəsahgin, nəumīs tatus ilat ron.‡

10

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiah əm, kən in tīnahmen

¹ Natimnat mīn rəha Lou, ilat kotahmen e narmī nat* itəm otəsūwəhən kotuwa, mətə toapoap. Ilat sənəmə nīpəti nat. E nup mīn rafin pris mīn koatol sakrifais. Mətə nat əpnapīn məmə ilat koatol sakrifais, mətə Lou in təruru nolən iəfak mīn itəm kotuwa o Uhgīn kotətuatip e niganəmtin, mətə-inun ilat narmī sakrifais agīn, itəm toapoap.

† **9:26:** Hip 9:12,28 ‡ **9:27:** 2 Kor 5:10 § **9:28:** Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * **9:28:** Aes 53:12 † **9:28:** Mat 16:27 ‡ **9:28:** 2 Tim 4:8

* **10:1:** Kol 2:17; Hip 8:5

² Okəmə sakrifais m̄in ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak m̄in kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, mətō-inun n̄ikilat t̄inəruən rəkis mau kitiəh əm. Kən okəmə t̄inafəl rəkis n̄ikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto m̄inən tərət o rəhalat nolən rat. Mətō, kəpə, ilat koatəto əh tərət.

³ Tol nəhlan, e nup m̄in raf̄in, ilat koatol pap sakrifais, mətō nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat m̄in rəhalat,

⁴ mətō-inu n̄ita n̄ani ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat.†

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo t̄inat̄imnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uhḡin məmə, “Ik nakapəs sakrifais m̄in ne nat̄imnat m̄in koatos-ipən kəm ik.

Mətō ik nəm̄ol-pən n̄ipət̄ik kit məmə ekuw̄in lan.”‡

⁶ Kəmotuwaan ət̄ip nat̄imnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat ot̄imnə ron ik, kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Mətō nat əpnap̄in koatol nəhlan, mətō kəsotolən məmə n̄ikim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə, “Kəməte nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uhḡin itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhḡin, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”§

⁸ Kristo təmən aupən məmə, “Ik nakapəs sakrifais m̄in ne nat̄imnat m̄in itəm koatos-ip̄inə kəm ik, ne nat̄imnat m̄in itəm katuwaan ət̄ip e olta, ne sakrifais m̄in itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

† 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39

Natimnat min u, ik nakapəs,
kən kəsotolən məmə nıkim tagien elat,”
(nat əpnapın məmə ilat koatətəu-pən suatıp itəm
Lou təmən.)

⁹ Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə
ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in
tatoh-irəkis nəniəkisən oas rəha nasituən, məmə in
otələhəu nəniəkisən wi rəha nasituən kit.

¹⁰ Kən İesu Kristo təmöl nətəligən rəha Uhgın tol
nulan. In təmöl sakrifais atıp e nıpətın,* mau
kitiəh əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan
netəmim min.‡

¹¹ Nian rafın, pris min ilat koatətul moatol wək
rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiəh
əm nian rafın, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto
sakrifais min u, ilat kəsotahmen agın-əhən o nos-
irəkisən təfagə rat nian kit.

¹² Məto pris u rəhatat, tınol rəkis rəhan sakri-
fais mau kitiəh əm, kən sakrifais əh in tahmen
mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim
tatuwin matuwin namnun tikə. Kən nian tınələhəu
rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tınatəpələh§ e
nelmi Uhgın matıp, ikin rəha nepətən ne nisaiiən.

¹³ Kən ikin əh, in tatəzahgın əm məmə Uhgın
otol rəhan tikimır min kotahmen e nıməhan itəm
təguafəl nelkin lan,*

* **10:10:** Hip 2:14 † **10:10:** Hip 7:27 ‡ **10:10:** Hip 10:14; Efes
5:26 § **10:12:** Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kınotol rəkis
sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okol təsolən
namnun nian kit. Məto İesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan
sakrifais, tatol nian kitiəh əm o nafələn rəhatat nolən rat min. Rəhan
sakrifais in tahmen agın maprəkis. Kən İesu tatəpələh lilin. Əplan
min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu
futnot e 1:13

14 məto-inu e nolən sakrifais mau kitiah əm əh, Kristo təmol rəhan netəmim kınotəuatip e niganəmtin, matuwın matuwın, namnun tikə. Netəm mın u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

15 Kən Narmin Rəha Uhgın, in mın tatən wir natımnat mın u kəm itat. In təmən məmə,

16 “İərəmərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nəniəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou mın rəhak e nıkilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”†

17 Kən in tatən mın məmə,

“Io oekaluın rəhalat nolən rat mın,

kən nıkik otəsəht mınən nolən mın rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”‡

18 Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol mınən sakrifais tuwın kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

19 Piak mın ne wınık mın. Tol nulan, kən nıta İesu təmol məmə kitat kotıtun nuwınən imə İkın Tasim Ağın İkın, kən məsotəgınən.

20 Roiu əh, İesu in təməte suatıp wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap nıməhan itəm tatəkulosig İkın Tasim Ağın İkın, tatəpsen-pən nıpətın. Kən mol suatıp wi u rəhatat məmə kitat kotıtun nuwın-pənən ikın, motuwın o Uhgın. §

† 10:16: Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ 10:17: Jer 31:34; Hip 8:11

§ 10:20: Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8

21 Kæn pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tatərəmərə* e nimə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim.†

22 Tol nulan, pəs kotuwın iuəhkır e niganəmti Uhgın,‡ e nikitat itəm tərıoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmorautin-pən nitan e nətəligən mın rəhatat məmə kitat okotasim.§ Kæn in təmaikuas rəkis e nıpətıtat e nəhau talien, in əm in əm.*

23 Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul tımtım lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotıtun nagileən e rəhan nəghatən mın itəm tınəmən-iəkis rəkis kəm itat.

24 Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəligən rəhatat mın, məmə kitat okotolkeike kitat mın, kæn moatol təwır təwır kəm kitat mın tatuwın təhmın mın nəhlan.

25 Təsəwırən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfımınən kitat mın. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat mın nian rafın.† Kæn nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkır, təwır məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat mın, moatol tatər təhmın mın.

26 Təwır məmə koatem əskasik itat mın nəhlan, məto-inu okəmə kitat kınotıtun rəkis nıpahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kæn kitat moatəkəike e nolən rat, kæn tatol məmə sakrifais kit mın tıkə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.‡

27 Kæn okəmə sakrifais kit mın tıkə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kæn nat kitiəh əm əh-

* **10:21:** Sek 6:13 † **10:21:** Hip 3:6 ‡ **10:22:** Hip 7:19; Efes

3:12 § **10:22:** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * **10:22:** 1 Pita 3:21

† **10:25:** Hip 3:13 ‡ **10:26:** Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21

ikin tətətiḡ. Inun, kitat koatəḡin, moatasiəp, məto-inun kitat kotitun wır məmə kitat koatəsaḡin əm nalpınən əskasik, ne niḡəm asol rəha neməha rəha Uḡin itəm otəkəike mus rəhan tikimir min. §

28 E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnapin e Lou, kən etənim kəiu o kisil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mimis. Okol kəsotasəkitunən.*

29 ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəle-eguafəl Nəti Uḡin?† Uḡin təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətətiḡ matəmegəh.‡ Nitan əm un, titun nolən etənim tasim, kən in etənim rəha Uḡin.§ ?Məto təhrol e etənim itəm tatehm əpnapin əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmın Rəha Uḡin in tatoor nəwırən rəhan kəm netənim, məto təhrol e etənim itəm tatən rat Narmın əh? Suah u, tətuatip aḡin əm məmə nalpınən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpınən rəha etəm tatətḡəhl Lou rəha Moses.

30 Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uḡin u itəm təmən məmə,

“Nalpınən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min məmə

“Iərəməərə in otakil nolən rəha netənim rəhan.”†

31 Uḡin u itəm tatəmegəh, tətətiḡ tətətiḡ. Kən okəmə kitat kotətiḡ əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəḡinən.

§ 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29:

Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol Əpən 1:5 * 10:30:

Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14

32 Təwir məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpən itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatig e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotatig e nəhməən asol.‡ Məto itəmat nəmoatətul əskasik.

33 Nian neen netəmim koatən rat itəmat e niğanəmti netəmim,§ kən moatol mīn natimnat rat mīn neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm mīn un itəm katol tərət elat nəhlan.

34 Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwīn e kalapus, kən itəmat nəmotatig e nəratən məsīn rəhalat.* Kən nian netəmim kəmotəkləh-in natimnat mīn rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagien əm,† məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikīn tətatig, itəm in təwir maprəkis, kən natimnat mīn u, okol təsikəən nian kit.‡

35 Inəh, in nətəuən asol rəhatəmat itəm Uhgīn otəpanos-ipinə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wīr mīn əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat, təsəwīrən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat.

36 Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh,§ məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgīn tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat mīn itəm in təmən-iəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat.*

37 Məto tol nulan, inun Uhgīn təməən mihin məmə,

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,

‡ 10:32: Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3

† 10:34: 1 Pita 4:13 ‡ 10:34: Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5 § 10:36:

Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * 10:36: Hip 6:15; 9:15

in otiet-arəpa, otəsolən kəmin.†

38 Məto rəhak etəmim itəm tətuatip e niġanəmtək, in otatəkəike e rəhan nahatətəən.‡
Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io, minətan təlig-təlig, kən nīkik otəsagienən ron.”

39 Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgın otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgın, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

1 ?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəupən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nīpahrienən. Nat əpnarın məmə kəsotehmən* natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat.

2 Kən Uhgın təmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

3 Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgın təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tīnatig rəkis mol ilat lan.

4 Epel in təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgın itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən Uhgın

† 10:37: Nöl Əpən 22:20 ‡ 10:38: Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11

* 11:1: 2 Kor 4:18 † 11:3: Jen 1 ‡ 11:4: Jen 4:4-5

təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnapin məmə suah u təmimis rəkis, mətə nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat. §

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təsimisən. Uhgın təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, mətə-inu Uhgın təmiləs-irəkis.* Mətə nian Uhgın təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgın təməgətun kəm in məmə nikin tagien ron.

⁶ Mətə okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgın, in təsolən Uhgın nikin tagien ron, mətə-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgın, † in otəkəike mahatətə məmə Uhgın tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Uhgın təmatən-ipən natimnat min kəm in aupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh, ‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkın nego asol kit § məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə Noah in təmatakil netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətuatip e niganəmtin.*

⁸ Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-in rəkis məmə otuwın e nəptən pisin kit, in təmatol nəwia Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təmən-iəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmiet, mətə in təruru məmə tatuwın hiə ne.

§ 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19 ‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22 * 11:7: Jen 6:9

⁹ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgın təməni-ikis aupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikin əh e nimə tapolən əm, təhmen əm e iapispis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau mın kəmətuatig əm e nimə tapolən.‡

¹⁰ Epraham təmol nulan, məto-inu in tatəsahgin məmə otuwın e taon kit§ itəm nəukətın tiəkis, otətatig tuwəh.* Taon u, Uhgın əm təmol mak lan, kən mınol rəkis tətatig.†

¹¹ Sera tətahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpın məmə in tınıpıtəguıhl agın, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətın u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp.‡ §

¹² Epraham tınəguıhl rəkis, otəsuwəhən tımis,* məto noanol mın tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnəpın məmə in etəmim kitiəh əm, məto noanol mın əh rəhan, ilat tepət tepət, təhmen əm e məhau əpəh e napuə ne nıməkləkıl əpəh itəhəi itəm kəruru nəfinən.†

¹³ Nətəm mın u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgın, məto nian kəmotımis, ilat kəməsotosən əh

† **11:9:** Wək 7:5 ‡ **11:9:** Jen 12:1-8 § **11:10:** Hip 12:22; 13:14

* **11:10:** Nol Əpən 21:2, 14 † **11:10:** Hip 11:16 ‡ **11:11:** Suatıp kit mın rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. ‘Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpın Sera tınıpıtəguıhl agın, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətın u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.’ § **11:11:** Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * **11:12:** Rom 4:19 † **11:12:** Jen 22:17

natimnat min u itəm Uhgın təmən-iäkis mämə otos-
ipən kəm ilat.‡ İlat koatəplan natimnat min u
mämə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto
nikilat tagien pik mämə okotəplan.Ş Kən ilat
moatən-iarəp mämə koatatig e nətueintən u məto
ilat kotahmen əm e iapispis min əm.* Nətueintən
u, sənəmə in iməlat pahrien ikin.

14 Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun
əsas əm, mämə ilat koategəs-in iməlat ətuatip ikin.

15 Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən
rəhalat aypən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmə nikilat
tatəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto
təsolən mihin.†

16 İlat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir
maprəkis, inun e nego e neai.‡ Kən o nat u, in
təsaulis-inənŞ mämə okən mämə in rəhalat Uhgın.*
Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit† ikin
əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm
Uhgın təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm
Uhgın təmən-iäkis kəm in tol nulan, “Kən okən
Aisak u mämə in noanol ətuatip rəham,‡ kən e
Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto
e nahatətəən rəha Epraham, nian Uhgın təmek
asgəwın in, kən in təmətul matip o nohamnuən

‡ **11:13:** Hip 11:39 § **11:13:** Mat 13:17 * **11:13:** Jen 23:4; Lev
25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † **11:15:** Jen 24:6-8 ‡ **11:16:** 2
Tim 4:18 § **11:16:** Mak 8:38 * **11:16:** Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6,
15 † **11:16:** Hip 11:10; 13:14 ‡ **11:17-18:** Jen 21:12; Rom 9:7

nətin noan kitiaħ əm[§] u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgın.* ¹⁹ Məto-inu Epraham nikin tataht məmə Uhgın titun nolən etəmim təmegəh mın e nımısən.† Kən in təmos mın netin, iuəhkır əm tahmen məmə in təmegəh mın e nımısən.

²⁰ Aisak təmahatətə əskasık e Uhgın, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən rəhan tuwın kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natımnat mın itəm otəpanuwa nian kit.‡

²¹ Jekop təmahatətə əskasık e Uhgın. Tol nəhlan, nian iuəhkır əm in tımıs, in təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm nəti Josep mil.Ş In təməf kasıkın, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgın.

²² Josep təmahatətə əskasık e Uhgın. Tol nəhlan, iuəhkır əm in tımıs, kən in təmatəghat-in nian noanol mın rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in təmatən rəkıs əm kəm ilat məmə okotəhrol e nıkkılın.*

²³ Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasık e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmaiir,† ilau kəmuəplan məmə in suakəku wır kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kısıl. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig.‡

²⁴ Moses təmahatətə əskasık e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə

§ **11:17-18:** Nat əpnapın məmə Epraham nətin kit mın u Ismael, rəhan slef təmıləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiaħ əm məto-inun Uhgın təmən-ıəkıs aıpən məmə otos-ıpən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatıp rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16

* **11:17-18:** Jen 22:1-10; Jem 2:21 † **11:19:** Rom 4:21; Jon 5:21

‡ **11:20:** Jen 27:27-29,39,40 § **11:21:** Jen 48:1,8-22 * **11:22:** Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † **11:23:** Eks 2:2 ‡ **11:23:** Eks 1:16, 22

okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. §

²⁵ In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagiənən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagiənən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netəmim rəha Uhgın, moatəto tərət ilat min ilat.

²⁶ Nikin təmatəht məmə okəmə netəmim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otagian təhmın mın o nat u taprəkis-in məmə otətəto təwır e natimnat wır mın e nəmegəhən əpəh Ijip. † In təmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in. ‡

²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagim Ijip § məsəginən kig u itəm neməha tatol pık. In təməseirairən mıtəlig, in təməkəike matuwın, təhmen məmə inu tatəplan Uhgın u, itəm etəmim təsəplanən e niganəmtin.

²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol mın rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə mın rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otahl-ipa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətılət mın u nəman, † itəm kəmotəupən kaiir.

²⁹ Noanol mın rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotitun nequəfiminən e

§ 11:24: Eks 2:10 * 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33

‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10

† 11:28: Eks 12:21-23

Nitəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan tahmen əm e nitən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nitəhəi təməmik ilat, kən kotamnım.‡

³⁰ Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepın, kən əmun, fenis asol un, təmitəgıt misas.Ş

³¹ Rehap u, pətan e suatıp, təmahatətə əskasik e Uhgın. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wır natimnat ikin. Ilau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotohamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgın.†

³² Məto okol esənən tuwın təhmın min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,Ş ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,Ş ne ien min.

³³ Ilat u kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. Ilat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwın motəluagin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* Ilat kəmoatol nolən ətuatıp min, kən moatos natimnat wır min itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən

‡ 11:29: Eks 14:21-31 § 11:30: Josua 6:12-20 * 11:31: Jos 2:1-16 † 11:31: Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ 11:32: Jaj 6-8
 § 11:32: Jaj 4-5 * 11:32: Jaj 13-16 † 11:32: Jaj 11-12 ‡ 11:32: 1 Saml 16:1,13 § 11:32: 1 Saml 1:20; 3:19–4:1 * 11:33: 2 Saml 8:1-3

kəm ilat. Kəmotahotšig-in nohl̄in laion m̄in, məmə okəsotunən ilat,†

34 kən ilat kəmotohamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motagim tənin netəm kotəmə okotohamnu ilat e nisa rəha nəluaginən. § Ilat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhḡin təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael m̄in rəha niməptən piš̄in piš̄in m̄in.†

35 Nip̄itan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhḡin, kən tol nəhlan Uhḡin tatol nenət̄ilat kotaiirpa m̄in e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhḡin. Məto ilat kotegəhan-in rəhalat tikimir m̄in koatol nəratən ne nahməən kəm ilat e nip̄ət̄ilat, kən nikilat təsəhtən nat u. Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimir m̄in okotikis ilat. Ilat koatahatətə məmə Uhḡin in otol ilat kotəmegəh m̄in e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis.

36 Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat. § Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.*

37 Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel ap̄in,† kən ilat neen, netəmim kəmotəm̄ik soə rəha nətahlən nig, motətətip̄ nip̄ət̄ilat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigi nən̄i ne sipsip. § Ilat ian-rat m̄in aḡin, nian rafin netəmim koatərək̄in ilat, moatol tərət aḡin elat.

† 11:33: Dan 6:22 ‡ 11:34: Dan 3:19-27 § 11:34: Eks 18:4

* 11:34: 2 King 20:7; Jaj 16:28 † 11:34: Jajes 15:8 ‡ 11:35: 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § 11:36: Jer 20:2; 37:15 * 11:36: Jen 39:20 † 11:37: 2 Kron 24:21 ‡ 11:37: 1 King 19:10; Jer 26:23

§ 11:37: 2 King 1:8

³⁸ Ilat, netəm wīr mīn. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotatig ikīn. Məto ilat kəmoatatig əpnapīn əm, əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, ne e nītot mīn, ne e nīpəg kəpiel mīn,* ne nīpəg mīn əpəh e nīsīp.

³⁹ Netəm mīn u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgīn, kən in təmos-ipən nərig wīr kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u‡ itəm Uhgīn təmən-iəkis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat,§

⁴⁰ məto-inu in tīnol rəkis nalpəkauən kit rəhan, məmə in otol təwīr maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpīn kitat mīn ilat u aupən, məmə kitat mīn ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.*†

12

Uhgīn tətəg-ətuatīp-in nenətīn mīn

¹ Kən netəm mīn u, ilat tepət tepət, koatatig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgīn, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatīləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otaskəlīm ətain itat məmə kəsotaiu pīkən, ne təfagə rat itəm tətəper-ipən e kitat. Kən

* **11:38:** 1 King 18:4; 19:9 † **11:39:** Hip 11:2, 4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm mīn u neen kəmoatos natīmnat wīr mīn itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikīn itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgīn otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotehmən e rəhalat nəmegəhən. § **11:39:** Hip 11:13; 10:36 * **11:40:** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † **11:40:** Suatīp kit mīn rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat mīn ilat mīn un, okol kələh kitat kotətuatīp agīn.”

pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† naiuən itəm Uhgın təmələhəu aupən-in kitat.

² Kotitun nolən nian niganəmtitat otatətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat,§ kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitat otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluau, kən mətə nahməən.* Mətə in təmol nat əpnapin lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəməluau, mətə-inu təmol rəhan nətəligən təkəsik o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgın u in Kig,† ikın nepətən ne nisaiiən tətətig ikın.

³ Təwir məmə nikitəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətul əskəsikən e nian iol təfagə min kəmotərakinpən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəpəuən‡ kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴ Ekıtun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, mətə itəmat kit tikə itəm nitan təmaiəh o nəluaginən u.§

⁵ Itəmat ninotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləsipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgın təməghat nulan kəm itəmat, təhmen e nenətin ətuatip min, matən məmə,

“Nətik, nian İərəməərə tətəg-ətuatip-in ik, solən nat əpnapin lan.

Əsolən niki m təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Mətə-inu okəmə İərəməərə tolkeike pik suah kit, kən in təike məg-ətuatip-in suah un.*

* 12:1: 1 Kor 9:24 † 12:1: Hip 10:36 ‡ 12:2: Sam 25:15

§ 12:2: Hip 2:15 * 12:2: Fil 2:8,9; Hip 2:9 † 12:2: Mak 16:19

‡ 12:3: Kal 6:9; Nol Əpən 2:3 § 12:4: Hip 10:32-34 * 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19

Kən okəmә in tos suah kit mēmә nәtin,
kən in tәike malis-alis.”†

⁷ Tol nәhlan, otәtul mәha-mәha e nian iәkis mīn. Uhgīn tatos-ipa nian iәkis mīn u o nәg-әtuatip-inән itәmat. Itәmat nenәti Uhgīn mīn, mol mēmә in tatәg-әtuatip-in nulan itәmat.‡ ?Mәto suakәku naka un itәm tata rәhan in tәsәg-әtuatip-inән?

⁸ Uhgīn tatәg-әtuatip-in rafin nenәtin әtuatip mīn.§ Okәмә Uhgīn tәsolән nәhlan etәmat, kән nipәtin u mēmә sәнәmә itәmat nenәtin әtuatip mīn, itәmat nisualkәlәh lapin.

⁹ Rәhatat tata mīn e nәtueintән u, koatәg-әtuatip-in itat. Kән kitat, koatisiai-in ilat. ?Kән okotәhrol nulan e tata rәha narmitat* itәm tәtatig e nego e neai? Tәwīr mēmә okotos-iәhau agin itat, kән motatig ahgin.† Kән e nolән әh, kitat okotos nәmegәhән.‡

¹⁰ Rәhatat mīn tata, kotәg-әtuatip-in itat o nian әkuәkīr әm, e rәhalat әm nәtәligән. Mәto Uhgīn tәtәg-әtuatip-in itat mēmә otasitu etat, kәnu otol kitat kotasim tahmen lan.§

¹¹ Okәмә Uhgīn tәtәg-әtuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itәm nian kitat kәmotun, mәto tisiu, kән marәp. Mәto uarisig, okәмә kotegәhan-in mēmә nәg-әtuatip-inән әh otiuw asilә e rәhatat nәtәligән, kән in otoe noan tәwīr, inun nәmәlinuән* itәm tatisi-pән e nәtuatipән.

¹² Tol nәhlan, nat әpnapin mēmә itәmat noatatig e nian iәkis, mәto otilәs-ipәр nelmitәmat itәm

† 12:6: Prov 3:11-12 ‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24

§ 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16 † 12:9: Jem 4:7

‡ 12:9: Aes 38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18

təpou, məmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmə kuəskasik o naiuən.†

13 “Otol suatip rəhatəmat tətuatip wir,‡
məmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis,

nelkin okol təsərat agin-əhən, miet rəkis,§
məto in otəpanəwir min.”*

Etəm təsahətətəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpinən

14 Otalkut məmə onakatig wir itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.† Kən motalkut məmə nəkotol itəmat məmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən nigənəmti Ierəmərə nian kit.§

15 Otəto wir itəmat məmə itəmat kit itəm tətaiu matuwın otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwirən rəha Uhgın.* Otəto wir min itəmat məmə nokı nig akona kit† in otəsuwınən e nikitəmat, kən məwiə, mol noan tətət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkinən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min.

16 Oatəto wir itəmat məmə suah kit təsit əpnəpinən iərman o pətən.‡ Itəmat kit otəsahmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnəpin e Uhgın. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir.§ Məto nəmti

† 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19
‡ 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1
† 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ 12:16: 1 Kor 6:18 § 12:16: Jen 25:29-34

nat u, in tæmol-salim-in, in nagwænæn itæm tæmun mau kitiæh æm.

¹⁷ Itæmat nækotitun mæmæ uarisig, nikin otæpanuwîn min e nepætæn ræha næmti-nipîn. Kæn tæmalkut pik mæmæ ræhan tata otæfak mæhlman næwîræn kit kæm in. Mæto nat æpnarîm mæmæ tæmætasek pik pap ron,* mæto okol tæsæuhlinæn nikin æh-roiu, kæn ræhan tata okol tæsæfakæn mæhlman næwîræn kæm in.

Lou tæhrol nulan mol pisin e namnusæn tæwîr

¹⁸⁻²¹ Aupæn ikin, noanol min ræha Isrel, kæmotuwîn e nitot asol u Sinae, e nætueintæn u. Kæn ikin æh, kæmotæplan nigæm itæm tatuæp, kæn napinæpæn asol tæmeiuaiu miræfin nat, kæn kæmotæto nimætag asol ne tæwi tætagæt æfæmæh,† kæn kæmotæto næwian kit tatæghat kæm ilat.‡ Kæn nian kæmotætælig-in ræhan næghatæn min, kæn ilat kæmoatæn æskasik mæmæ ilat kotapæs agin-æh næto minæn næwian u. § Kæmotægin motasiæp o næghatæn u, tæmæn mæmæ, “Okæmæ nat megæh æm kit otuwîn e nitot u, mæto itæmat onækotæike moataht e kæpiel arîm motahtimnu timis.”* Nian Moses tæmæplan natimnat min u, in min tæmæto tærat kæn mæmæ, “Io enægîn u enægîn, minætasiæp.”†

Mæto itæmat næsotuwamæn ikin-u.‡

²² Itæmat næmotuwa e nitot u Sæon,§ ne taon asol* u ima Uhgîn ikin itæm tæmegæh, tætatig

* **12:17:** Jen 27:30-40 † **12:18-21:** Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11

‡ **12:18-21:** Dut 4:12 § **12:18-21:** Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16

* **12:18-21:** Eks 19:12,13 † **12:18-21:** Dut 9:19 ‡ **12:18-21:** Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § **12:22:** Aes 24:23; 60:14; Nol

Øpæn 14:1 * **12:22:** Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16

tətatiġ. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kəmuəfimin ilat ikin o nagienən asol.

²³ Kən itəmat nəmotuwa e nuəfiminən asol rəha netənim rəha Uhgīn, itəm kotahmen e netəm kəmotəupən kaiir u rəhan min,‡ nərgilat kəməte rəkis e nego e neai.§ Kən itəmat nəmotuwa o Uhgīn, itəm otəpanakil netənim rafin.* Itəmat nəmotuwa motol kitiah itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgīn tinol ilat kinotətoarus mak.†‡

²⁴ Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgīn təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pən§ mol itəmat nakotasim. Nita əh in təmən-iarəp natimnat min u itəm kotəwir mətəprəkis-in natimnat min itəm nita Epel təmən-iarəp.*†

²⁵ O natimnat min u, oatəto wir itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən məntaatəmat o Uhgīn‡ u tatəghat kəm itəmat.§ Məto-inu Moses, in etənim əm. Kən kitat kotitun məmə netəm aupən kəməsotətəlig-inən rəhan nəghatən o nəhgaiirən elat. Ilat kəməsotəgim rəkisən e nalpinən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okəhrol kitat okəmə

† 12:22: Kal 4:26 ‡ 12:23: Eks 4:22 § 12:23: Nol Əpən 20:12

* 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2 † 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən u, “Uhgīn tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgīn tinol ilat kinotətuatip agin.” § 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in təmən-iarəp məmə Uhgīn otol nalpinən, məto nita Iesu təmən-iarəp məmə Uhgīn otoh rəkis nalpinən. ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1

kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmisi-pən e nego e neai muwa məmə otəghaiir etat?* ? Kitat okotagım rəkis-in ahrol nulan?

²⁶ Nian aupən, nəwia Uhgın təməloal e nəptən.† Məto roiu əh, təmən-iəkis kəm itat məmə, “Nian kit mın əh-ikin, io ekəloal mın e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai mın otasiəp-asiəp məloal.”‡

²⁷ Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit mın əh-ikin,” nıpətın un məmə in otatigtig§ e natımnat rəha nətueintən əm itəm Uhgın təmöl, məmə otoh rəkis ilat. Otoh rəkis nəhlan natımnat, məmə natımnat itəm okəsotəloalən, ilat okotatig, kən inun, natımnat itəm okotatig lili.

²⁸ O nat u, təwır məmə kitat kotən tagkiu o Uhgın, məto-inu kitat koatos nego rəha Uhgın u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit.* Təwır məmə kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, məmə kitat okotisiai-in, kən motəgin mın,†

²⁹ məto-inun Uhgın rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natımnat rafın.‡

13

Namnun nəghatən

¹ Təwır məmə nəkotəkəike əh moatol nolkeikeən kəm itəmat mın tahmen e piatəmat mın.*

* **12:25:** Hip 2:2,3; 10:29 † **12:26:** Eks 19:18 ‡ **12:26:** Hag 2:6 § **12:27:** Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 * **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2 ‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7
* **13:1:** Rom 12:10

² Sotaluinən nehman iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.† ! Okəm-naka ilat nagelo min! Netənim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wir netənim, məsotitunən məmə ilat nagelo min.‡

³ Sotaluinən netəm kotatig e kalapus.§ Nikitəmat otatuəh ilat, mətahmə olat tahmen əm məmə inun ik min nəkətatig e kalapus. Otəto kələh nahməən e nikitəmat, itəmat netəm min un itəm katol tərət elat, tahmen əm məmə inun ik natəto nahməən e nīpətīm atip.

⁴ Pəs netənim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin.* Pəs netənim rafin kotəgin o nīməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgīn otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tətəpīl ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatip iərman.†

⁵ Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha məni.‡ Nikim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen§ mətə-inu Uhgīn tatən məmə,
“Okol esapəsən ik,
məsəhlmanən ik nian kit”*

⁶ Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə,
“Iərəmərə in iasitu rəhak,
tol nəhlan esəginən.
Oesəginən nat kit itəm etənim əm otol kəm io.”†

† 13:2: Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ 13:2: Jen 18:1-33

§ 13:3: Mat 25:36; Hip 10:34 * 13:4: Mal 2:15 † 13:4: Dut

22:22 ‡ 13:5: 1 Tim 3:3 § 13:5: Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * 13:5: Dut 31:6,8; Jos 1:5 † 13:6: Sam 118:6,7

⁷ Nikitəmat otəkəike matəht netəm-iasol mīn u rəhatəmat‡ itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgīn. Otətəlig-in-tu natimnat wir mīn itəm tēmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motəhatətə e Iərəməərə tahmen əm elat. §

⁸ Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə.*

⁹ Sotolən məmə nəgətunən wi pīsīn pīsīn mīn tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip. † Itəmat otuagpən əm o Uhgīn, itəm tətəsitə etəmat e nīkin agien məmə otol rəhatəmat nətəligən təkəsik. ‡ Təsəwīrən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən, § məmə in otol kitat kotəkəsik, məto-inu in nīpahriənən, nətuakəmən əh, okul təsəsitəuən e netəm koatol.

¹⁰ Rəhatat olta tatig. Məto pris mīn itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat. §

¹¹ E nolən rəha pris asol agīn, nian in tatohamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwīn əpəh imə e Ikin Tasim Agīn Ikin, kən mos-ipən kəm Uhgīn o nafəl rəkisən təfagə rəha netəmim.* Məto

‡ **13:7:** Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § **13:7:** Hip 6:12 * **13:8:** Sam 102:27; Hip 1:12 † **13:9:** Efes 4:14 ‡ **13:9:** Kol 2:7 § **13:9:** 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * **13:10:** Hip 8:5 † **13:10:** 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ **13:10:** Jon 6:48-58 § **13:10:** “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pīsīn əm (Jon 6:48-58). Pris mīn aupən, ilat kəmotitun nunən noanuwhgīn nat megəh mīn e sakrifais mīn neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgīn. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nīpətīn u məmə kəsotosən ron. * **13:11:** Lev 16:15

uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikin e nimə tapolən mīn rəhalat, motaan ətip.†

12 E nolən kitiəh əm, Iesu təmiet rəkis e taon,‡ kən ikin əh in təməto nahməən e nīpətīn, kən mīmīs ikin əh, məmə nitan§ titun nafəl rəkisən təfagə rat rəha netənim, mol ilat kotətuatip, motasim, məmə ilat rəha Uhgīn.*

13 Tol nulan, pəs kitat kotal məmə inu okotiet ihluə imətat ikin, motol kitiəh kitat mīn əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matip məmə netənim okotal naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡

14 E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətat ikin tikə, itəm otətatiḡ lilin.§ Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

15 Tol nulan, e nasituən rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgīn nian rafin.† Sakrifais mīn u rəhatat, inun, okoatiləs-ipər nərgi Uhgīn nian rafin, moatən-iarəp nərgin.‡

16 Sotaluinən o nolən təwīr ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə,§ məto-inun in mīn tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgīn tagien ron.†

17 Otol nəwia netəm-iasol mīn e niməfak,‡ kən motatiḡ ahgin ilat. Ilat u, koatehm wīr nəmegəhən

† 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12: Jon 19:17

§ 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26 † 13:13: Luk 9:23

‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip

11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2;

Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13 * 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam

50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24

rəhatəmat, § məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. Itəmat nakotəike motol ilat nīkilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nīkilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu agın-əhən etəmat.

¹⁸ Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətuatip əm,† kən ekotolkeike agın məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm.

¹⁹ Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekitun nitəlig-paminən otəmat uəhai əm.

²⁰ Iatəfak mın otəmat mın məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən.‡ Kən in təmol rəhatat İərəməərə İesu təmegəh mın e nımısən, § məto-inu nitan təmaiu o nolən nəniəkisən lili* in tətətig matəmegəh.† İesu əh, in etəm təwir maprəkis o nehm wırən sipsip mın rəhan.‡ Iatəfak məmə Uhgın u, ²¹ in otos-ipinə natımnat wır mın rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgın otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiah kitiah, § kən e nasituən rəha İesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otagien pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.*

²² Piak mın ne winik mın. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat

§ 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wək 2:24 * 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20 ‡ 13:20: Jon 10:11 § 13:21: Fil 2:13 * 13:21: Rom 11:36

məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ Iakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotıləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

²⁴ Itəmat otən təwır kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imatəmat ikın. Netəm Itali kəmotən təwır kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafin. Əwəh.

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b